

פרק 5

חינוך

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

5.1. מעון יום שיקומי

★ מהי הזכות?

זכאות לפעוטות עם מוגבלות להיקלט במעון יום שיקומי הקרוב ככל האפשר למקום המגורים. מעונות יום שיקומיים נתונים לאחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. את רשימת מעונות היום השיקומיים הפועלים ברחבי הארץ אפשר למצוא באתר משרד הבריאות: www.bit.ly/meonot_yom.

◀ סל השירותים הניתנים במעון

טיפול לפי תוכנית אישית – מנהלי המעון אחראים לקבוע תוכנית טיפול אישית לפעוט עם מוגבלות במעון לאחר התייעצות עם גורמי המקצוע שאבחנו את הפעוט ובשיתוף האחראים לפעוט. תוכנית הטיפול האישית תיקבע בהתאם לסל השירותים לפי פרק זה.

1. טיפולים התפתחותיים כלליים וחינוך:

א. תוכנית חינוכית של גננת;

ב. הזנה והאכלה;

ג. החתלה;

ד. ניקיון והיגיינה אישית;

ה. גירוי סנסו-מוטורי תקשורתי, חברתי ורגשי.

2. **טיפולים פרא-רפואיים** – הפעוטות יקבלו במעון טיפולים התפתחותיים, לרבות ריפוי בעיסוק, ריפוי בהפרעות תקשורת ופיזיותרפיה. את הטיפול ייתן צוות מקצועי במימון קופת החולים המבטחת, ללא צורך בהשתתפות עצמית.

◀ הסעה וליווי

פעוטות הזקוקים להסעה זכאים להסעה ולליווי מביתם וחזרה ללא תשלום, במימון משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

פעוטות עם מוגבלות לא יוסעו בהסעה שיש בה יותר מעשרה נוסעים כולל הנהג והמלווה. ככלל, משך זמן הנסיעה של הפעוטות מביתם למעון היום השיקומי לא ייארך יותר משעה.

ⓘ חשוב לדעת

במקרים חריגים ייתכן כי תאושר הסעת ילדים עם מוגבלות עד גיל 6 (ולא רק עד גיל 3).

- א. על ההורים להשתתף בתשלום בעבור המעון (בלשכת הרווחה ברשות המקומית) בהתאם לטבלה שמשרד הרווחה מפרסם.
- ב. הטיפולים של מקצועות הבריאות שהפעוטות מקבלים במסגרת המעון ניתנים במקום הטיפולים שהיו זכאים להם בקופות החולים.

מי זכאי?

1. פעוט בן שישה חודשים עד 3 שנים שמשולמת לו **גמלת ילד נכה** מהמוסד לביטוח לאומי וזקוק לשני טיפולי התפתחות לפחות.
2. פעוט בן שנה עד 3 שנים שנתקיימו בו אחד מאלה:
  - א. **מכון מוכר להתפתחות הילד** קבע כי הוא פעוט עם עיכוב התפתחותי ניכר. לעניין חוק זה, אבחון פעוט כפעוט עם עיכוב התפתחותי ניכר ייעשה במכון מוכר להתפתחות הילד באמצעות צוות רב-מקצועי לאחר הערכה התפתחותית מלאה. נדרש אבחון של (Developmental Quotient) DQ – מנת תפקוד נמוכה לפעוטות 62 ומטה.
  - ב. נקבע כי יש לו פגיעה נירולוגית המתבטאת בלקות מוטורית קשה בשני גפיים לפחות.
  - ג. מי ששר הרווחה הסמיכם לכך ומי ששר הבריאות הסמיכם לכך קבעו כי עקב מוגבלותו הניכרת של הפעוט ונסיבותיו המשפחתיות נדרש לשים את הפעוט במעון יום שיקומי כדי למנוע פגיעה ניכרת בהתפתחותו.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים של הרשות המקומית באזור המגורים. את רשימת המחלקות אפשר למצוא באתר משרד העבודה והרווחה: www.bit.ly/sherutim. יש להעביר לעובדים הסוציאליים במחלקה לשירותים חברתיים את הדוחות והאישורים שלהלן בהתאם לסוג המוגבלות ולצרכים:
  - א. דוח סוציאלי מקיף על הפעוט ובני משפחתו;
  - ב. אישור המוסד לביטוח לאומי על זכאות הפעוט לגמלת ילד נכה;
  - ג. דוח אבחון שערך מכון מוכר להתפתחות הילד.
2. מרכז אגף השיקום במחוז יכנס את ועדת הזכאות, ובהתאם לדוחות הרפואיים, הדוח הסוציאלי והאישורים הנדרשים תפעל ועדת הזכאות כדלהלן:
  - א. את הפעוט המקבל גמלת ילד נכה ונזקק לטיפולים התפתחותיים תפנה ועדת הזכאות למעון הקרוב ביותר האפשרי למקום מגוריו, לפי צרכיו.

ב. במקרים שהפעוט אינו זכאי לגמלת ילד נכה ומלאה לו שנה והוא עומד באחד מהקריטריונים שפורטו לעיל, תיקבע הזכאות בוועדת הזכאות המורכבת מנציגים של משרד הרווחה, משרד הבריאות והרשות המקומית. כאשר תקבע הוועדה כי הפעוט עומד בקריטריונים הקבועים בחוק, יופנה הפעוט למעון היום השיקומי המתאים לו.

5.2. שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים במעונות יום ובמשפחתונים רגילים – שירות סייעות רפואיות

★ מהי הזכות?

השתלבות במעון יום מפוקח, כהגדרתו על פי חוק הפיקוח על המעונות, תשכ"ה-1965 (לא שיקומי), או במשפחתון רגיל הסמוך למקום המגורים וזכאות לסייעת אישית עד ארבע שעות ביום. נכון למועד כתיבת אוגדן זה זכות זו ניתנת בפועל רק במעון מפוקח על פי חוק הפיקוח על המעונות (לדוגמה, מעונות ויצ"ו או נעמת).

המטרה היא לספק לפעוט עם צרכים מיוחדים מסגרת חברתית משלבת אשר באמצעותה יהיה אפשר לקדם את תפקוד הפעוט, להקל על משפחתו ולשפר את האינטראקציות בין הפעוט עם הצרכים המיוחדים לפעוטות אחרים.

תשלום

השתתפות ההורים בתשלום תהיה רק בעבור השהייה במעון או במשפחתון הרגילים, ואת השאר תממן המדינה. **לא** נדרשת תוספת תשלום של ההורים בנין הסייעת.

👉 מי זכאי?

הורים לתינוק או לפעוט עד גיל 3 עם צרכים מיוחדים או מצבים רפואיים מסוימים הזקוק להשגחה שניתנה בעניינו המלצה מהמכון או היחידה להתפתחות הילד או חוות דעת של רופא מומחה בתחום, המעוניינים לשלב את ילדם במסגרת רגילה (מעון יום או משפחתון מוכר).

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

האישור לקבלת השירות של הסייעת מותנה באישור הוועדה המחוזית לשילוב פעוטות עם צרכים מיוחדים.

1. מכיוון שנושא זה נתון לאחריות משרד הרווחה, יש לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים של הרשות המקומית באזור המגורים ולהגיש בקשה "לסיוע בקליטת ילד חריג במעונות יום ובמשפחתונים בתוכנית משולבת". את רשימת המחלקות אפשר למצוא באתר משרד העבודה והרווחה: www.bit.ly/sherutim.

2. יש לצרף לבקשה את המסמכים האלה:

- א. דוח התפתחותי מהמכון להתפתחות הילד שמתאר את מצבו התפקודי של הפעוט וכולל המלצות לטיפול.
  - ב. המלצה של רופא התפתחות או איש מקצוע אחר בנוגע להתאמת הילד לשילוב במסגרת רגילה.
  - ג. כל חומר רלוונטי אחר.
4. העובדים הסוציאליים יעבירו את החומר לוועדה במשרד העבודה והרווחה בצירוף דוח סוציאלי על המשפחה.
5. הוועדה תסכם את המלצתה בהתבססה על הצרכים הטיפוליים של הפעוט ובכפוף למגבלות התקציב. הוועדה רשאית לאשר לכל ילד סייעת לארבע שעות ביום לכל היותר.

ⓘ חשוב לדעת

1. הזכאות לסייעת על פי הוראות התקנון לעבודה סוציאלית בישראל אינה זכות אבסולוטית אלא זכות המותנית בתקציב.
2. אפשר להשתלב במיזם "מסיכון לסיכון" באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המנוהל בפועל ברשויות המקומיות, ומטרתו שילוב קבוצת פעוטות עם צרכים מיוחדים במעונות יום רגילים אגב הנגשת שירותי טיפול (פרא-רפואיים) במעון וקיום מערך תומך למשפחות. יש לבדוק ברשות המקומית את האפשרות להשתתף במיזם זה.

5.3. חינוך מיוחד – ועדות זכאות ואפיון

לפי חוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988, תפקידו של החינוך המיוחד הוא לסייע למתחנכים בו להשתלב בחברה על ידי מיצוי היכולה הטמונה בהם מבחינה פיזית, שכלית ונפשית. החוק מעגן את זכותם של התלמידים עם הצרכים המיוחדים להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים כדי לתת פתרון הולם לצורכיהם המיוחדים ולאפשר להם לחיות את חייהם בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד אגב מיצוי יכולותיהם. כמו כן החוק מקדם את שילובם של תלמידים עם צרכים מיוחדים במוסדות חינוך רגילים.

בשנת 2018 אושר בחוק תיקון (תיקון מספר 11) ששינה את דרכי הפעולה ואת ההרכב של ועדות ההשמה, ועדות השילוב ועדות הערר כדי לשפר את דרכי פעילותן.

התיקון שינה את היקף הסמכות הנתון לוועדות ההשמה וקבע כי בסמכותן הבלעדית של הוועדות החדשות לקבוע את זכאותו של הילד ללמוד במסגרת לחינוך מיוחד. כמו כן הוועדה

היא שקובעת את רמת התפקוד של הילד, ולכן משפיעה על היקף התמיכה שיקבל הילד. לפי החוק המתקן, לאחר שתקבע הוועדה את זכאותו של הילד לחינוך מיוחד, הורי הילד עם הצרכים המיוחדים הם שיבחרו את סוג המסגרת המתאימה לילדם (מוסד לחינוך מיוחד, כיתה חינוך מיוחד במוסד חינוך רגיל או שילוב בכיתה רגילה במוסד חינוך רגיל).

חשוב לדעת !

החלת התיקון לחוק מיושמת בהדרגה: משנת הלימודים תש"ף השינויים כבר חלים ברשויות המקומיות **במחוז צפון בלבד**. החלת התיקון בשאר חלקי הארץ צפויה להסתיים עד שנת הלימודים תשפ"א (2020/1). חשוב להבין שהוועדות שיתכנסו השנה כבר עובדות לפי החוק המתקן גם אם יישום ההחלטות יהיה רק בשנה הבאה.

מהי הזכות? ★

ילד עם צרכים מיוחדים זכאי לחינוך מיוחד חנם במקום הקרוב ככל האפשר לאזור מגוריו. זכאותו של ילד לחינוך מיוחד נקבעת **בוועדת זכאות ואפיון**, כאמור. הורי הילד רשאים לבחור את המסגרת שבה ילמד הילד: כיתה רגילה במוסד חינוך רגיל, כיתה לחינוך מיוחד בבית ספר רגיל או כיתה בבית ספר מיוחד. שירותי חינוך מיוחד כוללים טיפולי פיזיותרפיה, ריפוי בדיבור, ריפוי בעיסוק ועוד, לפי צורכי הילד.

מי זכאי? 🖱️

הזכאות לחינוך מיוחד ניתנת לתלמידים עם צרכים מיוחדים, כלומר לבני 3-21 שאחת או יותר מהמוגבלויות המפורטות להלן מגבילה את תפקודם:

1. מוגבלות פיזית;
2. מוגבלות קוגניטיבית;
3. מוגבלות נפשית;
4. אוטיזם;
5. מוגבלות שמיעה או ראייה;
6. לקות למידה רב-בעייתית;
7. עיכוב התפתחותי פיזי או שפתי;
8. מחלות ותסמונות נדירות;
9. הפרעה התנהגותית-רגשית.

מקצת הילדים עם מוגבלויות מסוימות או ילדים ברמות תפקוד גבוהות במוגבלויות אחרות יפנו לוועדת צוות רב-מקצועי, והיא שתוכל לתת להם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים, אך רק במסגרות החינוך הרגיל ורק בכפוף לאפשרויות הסל המוסדי.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. הפניית תלמיד לוועדת זכאות ואפיון יכולה להיעשות מטעם ההורים, מוסד חינוך מוכר, רשות החינוך המקומית או כל גורם טיפולי אחר.
2. הפניית תלמיד לדיון בוועדת הזכאות והאפיון תיעשה לא יאוחר מ-31 במרס בכל שנה. דיוני הוועדה מסתיימים לכל המאוחר ב-15 במאי באותה שנת לימודים בעבור תלמידי בתי הספר, ולכל המאוחר ב-31 במאי בעבור תלמידי הלומדים בגני ילדים ותלמידי העולים לכיתה א'. הזכאות ממומשת בשנת הלימודים העוקבת.
3. לפני הדיון בוועדה יעביר לה מוסד החינוך שבו לומד התלמיד מידע על אודותיו ואת חוות דעתו עליו באמצעות שאלון מותאם. הורי התלמיד אף הם יעבירו לוועדה תשובות על שאלון מותאם להם.
4. הוועדה תזמין את התלמיד ואת הוריו לפחות 14 ימים לפני מועד הדיון ותמסור להם כל מסמך שנמצא בידי הוועדה ועשוי לשמש אותה בדיונים ובהחלטה.

◀ הרכב ועדת זכאות ואפיון

- א. בתפקיד יו"ר הוועדה: עובד משרד החינוך בעל מומחיות, ניסיון והכשרה בחינוך מיוחד;
- ב. נציג רשות החינוך המקומית (מנהל מחלקת החינוך או מי מטעמו) בעל ניסיון או הכשרה בחינוך מיוחד;
- ג. מפקח כולל לחינוך מיוחד או נציג מטעמו;
- ד. מפקח כולל לחינוך רגיל או נציג מטעמו;
- ה. פסיכולוג חינוכי;
- ו. הורה לתלמיד עם צרכים מיוחדים (במינוי שר החינוך).

◀ סמכויות ועדת זכאות ואפיון

- א. קביעת זכאות לשירותי חינוך מיוחדים על פי אבחון או חוות דעת וקביעת רמת תפקוד בתחומים הקוגניטיבי, הלימודי, השפתי, הרגשי והחברתי ובתחום התקשורת, העצמאות התפקודית וההתארגנות.
- ב. קביעת סל שירותים בהתאם לרמת התפקוד.
- ג. קביעת סוג המסגרת אם ההורים אינם בוחרים בה או אם יש חשש לפגיעה בילד או באחרים.

בחירת המסגרת החינוכית

1. הוועדה תיידע את הורי התלמיד באשר לשירותים שהתלמיד זכאי לקבל בכל מסגרת חינוכית שבה ילמד מהמסגרות האלה: כיתה רגילה במוסד חינוך רגיל, כיתה במוסד חינוך רגיל שניתנים בה שירותי חינוך מיוחדים, מוסד חינוך מוכר שניתנים בו שירותי חינוך מיוחדים.
2. לאחר קבלת המידע מהוועדה ההורים רשאים לבחור את המסגרת שבה ילמד התלמיד משלוש האפשרויות.
3. ההורים יודיעו לוועדת הזכאות והאפיון מהי בחירתם בתוך 14 ימים מיום קבלת ההודעה על הזכאות לשירותי חינוך מיוחד. אחרת הוועדה רשאית להחליט מהי המסגרת החינוכית המתאימה לילד, ויועדף שילובו במוסד חינוך רגיל.
4. הוועדה רשאית לשלול את זכותם של ההורים לבחור בשילוב אם התקיימו כל התנאים האלה:
  - א. יש חשש ממשי שהשמת התלמיד במסגרת חינוכית על פי בחירת ההורים תביא לידי פגיעה ממשית בשלומם או בשלומם של אחרים.
  - ב. ההחלטה נעשתה על סמך חוות דעת של גורמי טיפול, ואם התלמיד לומד במוסד שיקומי, גם על סמך מידע בכתב מהמוסד השיקומי שבו הוא לומד.
  - ג. ניתנה להורים הזדמנות להשמיע את עמדתם בתוך 14 ימים מהיום שהתקבלה הודעת ההורים על בחירתם.
  - ד. את ההחלטה אישר מנהל האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך או סגנו.

ועדת השגה

אפשר להגיש השגה על החלטת ועדת זכאות ואפיון בתוך 21 יום מקבלת ההודעה על ההחלטה.

ההשגה צריכה להיות מוגשת למחוז במשרד החינוך שבו נערכה ועדת הזכאות והאפיון. הוועדה תזמין את התלמיד ואת הוריו ותאפשר להם להשמיע את דבריהם. ועדת ההשגה רשאית להחליט לקבל את ההשגה ולשנות את החלטת ועדת הזכאות והאפיון, להחזיר את העניין לוועדת הזכאות והאפיון לדיון נוסף או לדחות את ההשגה.

המסמכים המוגשים לוועדה

1. תיעוד מפורט של ההתערבויות שנעשו במוסד החינוכי שהתלמיד לומד בו לפני ההפניה לוועדה לבחינת זכאות לשירותי חינוך מיוחדים.
2. סיכום התוכנית האישית שהוכנה לתלמיד במסגרת זכאותו לשירותי חינוך מיוחדים.
3. מסמכים קבילים על אבחנת המוגבלות של התלמיד.

4. שאלון הפניה לוועדת זכאות ואפיון.
5. שאלון רמת תפקוד.
6. שאלון להורים.
7. שאלון לתלמיד.
8. בדיקות שמיעה וראייה עדכניות.
9. מסמכים נוספים שההורים יכולים להוסיף באמצעות המוסד החינוכי.

5.4. טיפולים פרא-רפואיים במסגרות החינוך המיוחד

★ מהי הזכות?

טיפולים פרא-רפואיים הניתנים לתלמידים הזכאים לשירותי החינוך המיוחד במסגרת השירותים הנלווים שהם זכאים להם מכוח חוק החינוך המיוחד.

במסגרות החינוך המיוחד (מוסד לחינוך מיוחד או בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר לחינוך גייל) השירותים ניתנים מתוך סל שח"ם (שירותי חינוך מיוחד).

ילדים שזכאותם נקבעה בוועדת זכאות ואפיון השירותים ניתנים מתוך סל אישי, וילדים שאת זכאותם קבע צוות רב-מקצועי השירותים ניתנים מתוך סל מוסדי.

הטיפולים הפרא-רפואיים כוללים טיפולים ממקצועות הבריאות: פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת, וטיפולים באמצעות מקצועות האומנות: טיפול בתנועה, טיפול באומנות חזותית, טיפול במוזיקה, טיפול בדרמה וביבליותרפיה.

הצוות הרב-מקצועי במוסד החינוכי קובע בתוכנית הלימודים האישית של כל תלמיד ותלמידה את סוג הטיפולים שיינתנו להם, את מספר שעות הטיפול השבועיות שיקבלו ואת מסגרת הטיפול (פרטני או קבוצתי).

הרכב הצוות הרב-מקצועי

1. בתפקיד יו"ר הצוות: מנהל מוסד החינוך הרגיל ונציג מתי"א במוסד חינוך שהוא גן ילדים;
2. מחנך הכיתה או מנהל הגן של התלמידים הנידונים;
3. פסיכולוג חינוכי או יועץ חינוכי;
4. עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד או נציג מתי"א המומחים למוגבלות של התלמידים המשולבים;
5. לעניין קביעת הרכב סל השירותים וקביעת התוכנית החינוכית היחידנית יצורפו גם הורי התלמידים הנידונים, ויהיה להם קול אחד.

סמכויות הצוות הרב-מקצועי

נוסף על קביעת זכאות לתמיכה פרטנית או קבוצתית בשכיחות גבוהה בלבד לילדים בתפקוד גבוה יש לצוות הרב-מקצועי שני תפקידים הרלוונטיים לכלל הילדים שזכאים לשירותי חינוך מיוחד, ובשניהם שותפים גם ההורים:

1. קביעת סוג השירותים לכלל הילדים שבחרים שילוב;
2. כתיבת תח"י (תוכנית חינוכית יחידנית).

מי זכאי?

1. במסגרות חינוך מיוחד זכאים לסל שח"ם תלמידים בכל סוגי הכיתות בגני ילדים לחינוך מיוחד ובבתי ספר לחינוך מיוחד וכן תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר לחינוך רגיל בסיווגים האלה:

- א. ילדים עם מוגבלות שכלית שבחרו במסגרת לחינוך מיוחד;
- ב. ילדים עם הפרעות התנהגותיות או רגשיות קשות ברמות התפקוד הנמוכות;
- ג. ילדים עם לקות למידה רב-בעייתית ברמות התפקוד הנמוכות;
- ד. ילדים עם עיכובי התפתחות ושפה קשים.

2. בשילוב פרטני בכיתה רגילה הזכאות שונה מעט:

- א. ילדים שעברו ועדת זכאות ואפיון והוריהם בחרו באפשרות של שילוב זכאים לקבל שירותים מהסל האישי.
- ב. ילדים שאת זכאותם קבע צוות רב-מקצועי זכאים לקבל שירותים מהסל המוסדי בכפוף לשירותים שיש בבית הספר.

חשוב לדעת

קבלת טיפולים פרא-רפואיים במסגרת החינוך המיוחד אינה שוללת את הזכות לקבל טיפולים אלו גם בקופת החולים. עם זאת בעת הפעלת שיקול הדעת לקבוע מהו הטיפול הרפואי הדרוש למבוטחים רשאים הרופאים המטפלים להביא בחשבון גם את הטיפולים הפרא-רפואיים שהמבוטחים מקבלים בחינוך המיוחד כדי להחליט החלטה מקצועית מיטבית בדבר סוג הטיפולים שיינתנו להם.

5.5. סיעת לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

5.5.1. סיוע רפואי לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

★ מהי הזכות?

תמיכה של סיעים רפואיים במצבים האלה:

1. ילד הזקוק לטיפול פולשני בשגרה;
  2. ילד הזקוק להשגחה לצורך מניעת מצבים מסכני חיים (כולל אלרגיות);
  3. מצבי בריאות חריגים המצדיקים תמיכה.
- שעות הזכאות ייקבעו לפי צורך הילד ובהתאם לשעות הלימודים הרשמיות.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) את שכר הסייעים מממן משרד הבריאות, והמעסיקה בפועל היא הרשות המקומית. המעקב אחר השירות יהיה באחריות משרד החינוך.
  - 2) הסיוע ניתן בימי הלימוד הרשמיים ובחופשות שיש בהן פעילות של הרשות המקומית.
  - 3) אין להעסיק סיעת שיש קרבת משפחה בינה ובין התלמיד.
  - 4) הסיוע מתבסס על צורכי התלמידים בשעות הלימודים ואינו תלוי בזכאות התלמיד לגמלת ילד נכה המשולמת להורים.
  - 5) הרשות המקומית אחראית להיערך למקרים של היעדרות הסיעת לתקופה ממושכת ולמצוא לה ממלאת מקום.
  - 6) עצמאות הילד וחשיבותה תובא בחשבון בעת אישור הליווי וכן בעת מילוי התפקיד.
- הסייעים יודרכו בהדרכה של משרד הבריאות במוסד רפואי בהתאם לתנאי ההכשרה הקבועים בחוזר מנכ"ל משרד הבריאות 48/09, "מתן אישור למלווה אישי לביצוע פעולות טיפוליות – תיקון" (20.12.2009).

👉 מי זכאי?

ילד עם צרכים בריאותיים מיוחדים הלומד במסגרות של החינוך הרגיל ומתקיימים בו כל התנאים האלה:

1. בן 3 ומעלה (מגיל הכניסה לגן ילדים עירוני), עד לגיל שבו הם משיגים עצמאות טיפולית.
2. זקוק לטיפול רפואי או להשגחה רפואית במהלך שעות הלימודים בשל **אחד** מאלה:
א. **טיפולים פולשניים בשגרה (על פי אישור רופא)** – מתן חמצן, שאיבת הפרשות

דרך טרכאוסטום, צנתור שלפוחית השתן, הזנה דרך זונדה או גסטרוסטום, ניטור רמת הסוכר והזרקת אינסולין לילדים סוכרתיים.

ב. **השגחה לצורך מניעת מצב מסכן חיים** (על פי אישור רופא מומחה בתחום בלבד):

- אלרגייה מסכנת חיים למזונות שהתלמיד עלול להיחשף אליהם במהלך שהותו במוסד החינוכי;
- אפילפסיה כללית לא מאוזנת;
- הפרעת קרישה חמורה עם נטייה לדימום לא מבוקר;
- סכנת חיים מיידית מפגיעה פיזית כמו לאחר השתלת קוצב לב או השתלת איברים.
- **מצבים חריגים** – תלמיד שחוות דעת רפואית פסיכו-סוציאלית מצביעות על מצבו הבריאותי המסוכן או על חשש לסיכון חייו.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. יש לפנות למחלקת החינוך ברשות המקומית שבה נמצא המוסד החינוכי ולהעביר לה את המסמכים האלה:
  - א. חוות דעת רפואית עדכנית בצירוף טופס הנחיות לפעולות טיפוליות בזמן הלימודים.
  - ב. דוח פסיכו-סוציאלי מהעובד הסוציאלי במרפאה המטפלת בילד או דוח של עובד סוציאלי, יועץ חינוכי או פסיכולוג המכיר את הילד ואת המשפחה.
2. הרשות המקומית תעביר את הבקשה למשרד החינוך, וועדה בין-משרדית של משרד החינוך תחליט מה יהיה מספר שעות הסיוע שיינתנו לתלמידים.
3. הרשות המקומית ממונה על העסקת הסייעת הרפואית.
4. יש לחדש את הבקשה לסיוע מדי שנה בשנה ולצרף מסמכים עדכניים.

5.5.2. סיוע אישי (שילוב) לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

מהי הזכות? ★

ילדים עם מוגבלות מכל מיני סוגים ובכל מיני רמות תפקוד המשולבים בחינוך הרגיל יכולים להיות זכאים לשעות סיוע אישי.

הזכאות והיקף השעות נקבעים על פי סוג המוגבלות ועל פי רמת התפקוד, ואלו **נקבעים בוועדת הזכאות והאפיון**. קביעת הוועדה קובעת את היקף הסל האישי של התלמידים, ובמקרים מיוחדים יש אפשרות לקבל תוספת מהסל הבית ספרי.

את ההיקף המדויק של שעות הסיוע ואופן הניצול שלהן יקבעו הצוות הרב-מקצועי וההורים. פירוט על הזכאות ועל מינימום שעות הסיוע ראו בתוספת השנייה לחוק החינוך המיוחד.

מי זכאי?

תלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים בחינוך הרגיל.

ניצד אפשר לממש את הזכות?

הממונה על העסקת הסייעת היא הרשות המקומית או בעלי בית הספר, וכדי לוודא שאכן מקבלים את הסיוע, וכן לכל שאלה בעניין, יש לפנות למחלקת החינוך ברשות או לבעלות.

חשוב לדעת

סייעי השילוב מועסקים 12 חודשים ולא רק במהלך שנת הלימודים, ויש אפשרות לקבל סיוע גם בפעילויות הקיץ אם עורכת אותן הרשות המקומית, ובקייטנות אם קיבלו רישיון בהתאם להוראות חוק הקייטנות.

5.6. שירותי חינוך לילדים חולים בביתם

מהי הזכות?

קבלת שירותי חינוך בעבור תלמיד חולה בהתאם לחוק "חינוך חונם לילדים חולים" באמצעות תוכנית "שלבנים" בשיתוף עם מורי "קדימה מדע".

מי זכאי?

העומדים באחד מתנאים אלה:

1. ילדים הזכאים לחינוך חונם מכוח חוק חינוך חובה והמרותקים לביתם לזמן העולה על 21 ימים רצופים;
2. ילדים החולים במחלה מתמשכת העולה על ארבעה שבועות ובתנאי שהם חלק ממצבת התלמידים במסגרת חינוכית בקהילה;
3. ילדים שנעדרו לסירוגין יותר ממחצית מערכת השעות של כיתת הלימוד במסגרת החינוכית שבה הם רשומים.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. מנהל המסגרת החינוכית שבה רשום התלמיד יעביר למוקד "שלבים" בקדימה מדע טופס בקשה לשירותי חינוך לילדים חולים בביתם (חתום בידי מנהל המסגרת החינוכית והורי התלמיד) בצירוף אישור רפואי הכולל את הפרטים האלה:
  - א. פירוט המחלה או הסטטוס הרפואי;
  - ב. הנחיית הרופא לצורך בשהייה בבית;
  - ג. משך ההיעדרות הצפויה מהמסגרת החינוכית.
2. אם אושרה הזכאות, מתאם האזור בתכנים "שלבים" ייצור קשר עם המשפחה.
3. המסגרת החינוכית שבה רשום התלמיד עם צוות מורי "קדימה מדע" יבנו תוכנית לימודים מתאימה.
4. מתאם האזור מטעם התוכנית ישבץ את המורים ואת אנשי הטיפול על פי סל השעות שקבע לתלמיד משרד החינוך ויקבע את תאריך תחילת מתן השירות בהתאם להוראות החוק.

למידע נוסף אפשר לפנות לטלפון 1-800-071-170.

5.7. נגישות במוסדות חינוך

★ מהי הזכות?

לתלמידים עם מוגבלות יש זכות לנגישות לשירותי חינוך ולמבנה נגיש. כמו כן יש לאנשים עם מוגבלות זכות לנגישות למוסד החינוך שילדיהם לומדים בו.

👉 מי זכאי?

1. כל תלמיד ותלמידה עם מוגבלות הלומדים בבית ספר שהוא מוסד חינוך רשמי, מוסד חינוך מוכר, מוסד חינוך פטור או מוסד לחינוך מיוחד. בגני ילדים שהם מוסד מוכש"ר (מוכר שאינו רשמי) או מוסד פטור אין חובת הנגשה.
2. ילד עם מוגבלות הרשום למוסד החינוך ועתידי ללמוד בו.
3. אנשים עם מוגבלות שהם הורים או אפוטרופוסים של תלמידים.
4. אנשים עם מוגבלות העובדים במוסד החינוכי.

5.7.1. חובת הנגשה כללית למבנה חינוך קיים

★ מהי הזכות?

מוסד חינוך הוא מוסד חינוך רשמי, מוסד חינוך מוכר ומוסד לחינוך מיוחד. לעניין הזכות להנגשה כללית המוסדות האלה כוללים גנים עירוניים ובתי ספר מכיתה א' עד י"ב, אך לא ישיבות גבוהות וכוללים.

את ההתאמות יש לבצע **בבניין מרכזי** במוסד חינוך קיים.

בניין מרכזי הוא בניין שמנהלי מחלקת החינוך ברשות המקומית, באישור הממונה על הנגישות במשרד החינוך, הורו שהוא הבניין המרכזי של מוסד החינוך. בניין זה משרת את מרב התלמידים והתפקודים במוסד החינוך בהתחשבות במשתנים האלה:

1. מספר התלמידים המשתמשים בכל מבנה – יועדף מבנה שמשתמשים בו תלמידים רבים יותר.
2. מספר הכיתות ומרחבי הלימוד בכל מבנה – יועדף מבנה שבו מספר מרחבי לימוד גדול יותר (כיתות לימוד, ספרייה, מעבדה, חדר מחשבים ועוד).
3. מספר הקומות – יועדף מבנה שבו קומות רבות יותר.
4. מקום התפקודים במוסד החינוך – התאמות הנגישות תיעשינה בעדיפות למבנה שיש בו מעבדות, ספרייה, חדרי מחשבים, אולם ספורט וכדומה – או שהוא המבנה הקרוב אליהם ביותר – כדי שהמרחק שבין חלקי מוסד החינוך המשמשים את התלמידים לצורך פעילות לימודית לבניין זה יהיה הקטן ביותר.

◀ אילו התאמות יש לבצע?

- א. פיר למעלית;
- ב. שני בתי שימוש נגישים;
- ג. דרך נגישה אל פיר המעלית והשירותים.

למידע נוסף בדבר הנגשה כללית ראו באתר הנציבות: www.bit.ly/hangasha1 ⓘ

5.7.2. חובת הנגשה פרטנית

★ מהי הזכות?

1. הנגשה מסוימת של שירותי חינוך ושל מבנה חינוך, ובין השאר הנגשה טכנולוגית לפי הצורך, בהתאמה לאדם מסוים עם מוגבלות שהוא תלמיד במוסד החינוך או הורה לתלמיד במוסד החינוך.
2. קבלת מידע על הזכות להתאמות נגישות פרטניות עם ההודעה על מועדי ההרשמה הנשלחת לתלמידים. תהליך ההרשמה יאתר מוקדם ככל האפשר לתלמידים עם מוגבלות והורים עם מוגבלות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. הגשת בקשה לקבלת התאמות

יש למלא טופס בקשה ולצרף מסמכים המעידים על המוגבלות ועל הצרכים הנובעים מהמוגבלות. את טופס הבקשה יש להגיש עם הרישום למוסד החינוך. טופס הבקשה והמסמכים יועברו לרשות המקומית או לבעלי מוסד החינוך, והבעלים יעבירו עותק של הבקשה למנהלי המוסד כדי שיערכו לקראת ההנגשה. אם חסרים מסמכים, יודיעו על כך להורים מנהלי מחלקת החינוך ברשות המקומית בתוך שבעה ימים ויפרטו אילו מסמכים חסרים וכיצד אפשר להשיגם. מנהלי מחלקת החינוך יכולים גם להציע להורים כי יאספו את המסמכים בעבורם, בהסכמת ההורים.

! חשוב לדעת – רישום מוקדם

מנהלי מחלקת החינוך יפעלו ליידיע הורים לתלמידים עם מוגבלות על זכותם לרישום מוקדם למוסד החינוך כדי לאפשר היערכות של מוסד החינוך לאספקת ההתאמות. הודעה על כך תינתן גם באתר האינטרנט של הרשות. הרישום המוקדם יתאפשר החל מ-15 חודשים לפני תחילת הלימודים במוסד. לדוגמה, תלמיד בכיתה ה' שעתיד להתחיל את לימודיו במוסד חינוך חדש בכיתה ז' יוכל להירשם למוסד החינוך החדש לצורך הנגשה החל מחודש יוני של סוף כיתה ה'.

אם במעבר בין שלבי חינוך יש לתלמידים עם מוגבלות אפשרות רישום יחידה, כלומר עומדת לרשות התלמידים אפשרות ללמוד במוסד חינוך מסוים אחד בלבד, תבצע הרשות המקומית את ההנגשה של שלב החינוך הבא מבעוד מועד ובלי להמתין למועד הרישום של שלב החינוך הבא בכפוף לאישור מראש שתקבל הרשות ממשרד החינוך.

2. טיפול בבקשה וקבלת החלטה

בעלי מוסד החינוך יחליטו באשר לבקשה וינמקו את החלטתם. את ההחלטה יש לגבש בתוך 30 יום, אם לא נדרש היתר בנייה לצורך ביצוע ההתאמות.

אם נדרש היתר בנייה לביצוע ההתאמות, על בעלי מוסד החינוך לגבש ההחלטה בתוך 60 יום.

אם בעלי מוסד החינוך נוכחים לדעת שנדרש כבש (רמפה), ואי אפשר לסיים את בנייתו עד להגעת הילדים עם המוגבלות למוסד, כולל מיצוי חלופות הולמות אחרות, עליהם לגבש את המלצותיהם בתוך 14 ימים.

בעלי המוסד יעבירו עותק של טופס הבקשה למנהל מוסד החינוך כדי שיתחיל בהיערכות.

◀ **ערעור על החלטה הנוגעת לבקשה**

אפשר להשיג בפני משרד החינוך על החלטת בעלי מוסד החינוך בנוגע להתאמה שהחליטו עליה בעלי המוסד בתוך 15 יום מקבלת ההחלטה.

הממונה על יישום התקנות במשרד החינוך יתייעץ בעניין עם מורשה נגישות מתו"ס או מורשה נגישות שירות אשר לא היו מעורבים בהחלטה המקורית. את טופס הערר מגישים למחוז באמצעות המתני"א.

מגישי הבקשה וכן בעלי מוסד החינוך יכולים לערער לפני מנכ"ל משרד החינוך גם על החלטת הממונה במשרד החינוך.

אם כן, לכל אחד יש זכות ערעור אחת: המבקשים יכולים לערער למשרד החינוך, והבעלים יכולים לבקש עוד ועדה במשרד. על המנכ"ל להיוועץ עם מורשה נגישות מתו"ס או מורשה נגישות שירות שלא היו מעורבים בהחלטה עליה מוגש הערעור.

ההחלטה בערר תהיה מנומקת ותינתן בתוך 30 יום מהגשת הערר.

3. ביצוע התאמות הנגישות

ככלל, יש לבצע מייד התאמות נגישות שאפשר לבצע באמצעים הקיימים בידי מוסד החינוך. בכל מקרה אחר שאינו מצריך היתר בנייה יש לספק את ההתאמות עד תחילת שנת הלימודים לכל המאוחר.

א. אם נדרשות התאמות במהלך שנת הלימודים, כגון הוספת שקע, הנמכת לוח או הורדת כיתה לקומת קרקע, יש לספקן בתוך זמן סביר במסגרת שנת הלימודים.

ב. אם בעלי מוסד החינוך מעוניינים שמשרד החינוך ישתתף בעלויות ההגשה, עליהם להעביר למשרד את המסמכים האלה:

- את טופס הבקשה המקורי והמסמכים הנלווים (אם נדרש היתר בנייה לצורך ביצוע ההתאמות, יוגשו מסמכים אלו בתוך 60 יום מיום שהגישו את הבקשה התלמידים או ההורים. אם לא נדרש היתר בנייה, יוגשו המסמכים בתוך 30 יום);

- המלצות ותוכניות של אנשי מקצוע הנוגעים לעניין;

- אומדן העלויות;

- לוח זמנים מוצע שיבטיח הספקת ההתאמות בזמן.

ג. אם מדובר בהתאמות במבנים, תשתיות וסביבה, יש לצרף מסמכים אלו:

- תוכנית התאמות שאישרו מורשה נגישות מבנים, תשתיות וסביבה (מתו"ס) או מורשה נגישות שירות;
- תיאור טכני של הפתרון המוצע בצירוף המסמכים ההנדסיים הרלוונטיים;
- תיק שיכין אדריכל רישוי או מהנדס רישוי שבו תיאור המצב הקיים וההתאמות המוצעות. על התיק לכלול מסמכים אלו:
  - תשריט מגרש;
  - צילומים של המבנה;
  - תוכנית קומות המבנים.

◀ החלטת משרד החינוך בדבר מימון

החלטת הממונה תינתן בכתב ובצירוף נימוקים בתוך 40 ימים מיום שהוגשה הבקשה ובתוך 14 יום אם הוגשה בקשה לכבש (רמפה). ההחלטה תימסר למנהל מחלקת החינוך ברשות החינוך המקומית מייד לאחר נתינתה בצירוף התוכנית הטכנית. אם החליט המשרד לדחות את הבקשה, תימסר ההחלטה בצירוף מכלול המסמכים שצורפו לבקשה. אם מסיבה כלשהי יש צורך בהשלמת מסמכים, תינתן למנהל ארכה של עשרה ימים להשלמתם.

את החלטת משרד החינוך יעביר מנהל מחלקת החינוך ברשות החינוך המקומית לתלמידים או לבעלי מוסד החינוך, למנהל בית הספר, למהנדס הרשות, לגזבר ולהורים בתוך שבעה ימים מיום שנודעה להם.

! חשוב לדעת

גם אם החליט משרד החינוך לדחות את הבקשה לסיוע במימון ההנגשה, חובת ההנגשה נותרת על מוסד החינוך.

החלטת משרד החינוך תהיה בתוקף כל עוד התלמיד עם המוגבלות לומד במוסד החינוך, ואין צורך להגישה בכל פעם מחדש. אם המוגבלות זמנית, יקצוב משרד החינוך את תקופת תוקף ההנגשה, ובסופה תיבחן הבקשה ללא צורך בהגשת בקשה מחודשת.

אסור לגבות תשלום בעד התאמת נגישות או בקשה לביצוע התאמה.

אפשר לערר על החלטה של הממונה בנוגע למימון הנגשה. יש להגיש את הערר בכתב בתוך 15 ימים מיום קבלת ההחלטה.

ערר על הממונה יהיה לפני המנהל הכללי של משרד החינוך, והוא יתייעץ עם מורשה נגישות מבנים תשתיות וסביבה או מורשה לנגישות השירות (שלא היו מעורבים במתן ההחלטה שעליה הוגש הערר).

החלטה בערר תהיה מנומקת ותינתן בתוך 30 ימים מיום קבלת הערר.

◀ לוחות הזמנים לביצוע התאמות נגישות שהוגשה בהן בקשה להשתתפות של משרד החינוך

אם אין צורך בהיתר בנייה, על בעלי מוסד החינוך להיערך לאספקת התאמת הנגישות כשנודעת להם החלטת משרד החינוך ולסיים את ההיערכות עד לתחילת שנת הלימודים.

◀ אם צריך להוציא היתר בנייה:

א. **התאמת הנגישות מבוצעת בבניין המרכזי** - ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך עשרה חודשים לכל היותר. יש לשים לב כי לבניין המרכזי כבר אמור להיות היתר בנייה לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.

ב. **התאמת הנגישות מבוצעת בכל מקום שאינו הבניין המרכזי** - ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך 18 חודשים לכל היותר.

◀ אם כבר יש היתר בנייה:

ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך עשרה חודשים לכל היותר.
אם התאמת הנגישות היא כבש, יש לבצעה בתוך 14 יום מהחלטת משרד החינוך.
תוכנית ההנגשה שאישר הממונה היא התוכנית המחייבת לביצוע ההנגשה.

ראו תרשים זרימה של שלבי ההליך לקבלת התאמה פרטנית באתר הנציבות:
www.bit.ly/partaniot

4. הדרכת עובדים

בעלי מוסד חינוך שבבעלותם מוסדות חינוך שעובדים בהם יותר מ-25 עובדים ומורים ידריכו את העובדים ואת המורים בנושא נגישות. ההדרכה תיעשה בשני נדבכים: הדרכה כללית לעובדים אשר עניינה אי-הפליה, הנגשה חברתית ועוד, והדרכה ייעודית הנוגעת לתלמידים מסוימים עם מוגבלות המצטרפים למוסד: לפני תחילת לימודי תלמיד עם מוגבלות יודרך צוות המורים והעובדים באשר למוגבלות ולצרכיו של התלמיד במוסד החינוך. הדרכה זו תלמד כיצד לסייע לתלמיד עם המוגבלות להיות חלק ממוסד החינוך ולהשתתף עם שאר התלמידים בכל הפעילויות החינוכיות והחברתיות הנערכות במוסד החינוך ומחוצה לו.

מידע מורחב על הנגשה פרטנית ראו באתר הנציבות: www.bit.ly/partaniot_2

5.8. התאמות לשילוב תלמידים בפעילות חוץ-בית ספרית

★ מהי הזכות?

התאמות בפעילויות מחוץ לבית הספר שמטרתן שתלמידים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בהן כמו כל שאר התלמידים.

כל תלמיד ותלמידה עם מוגבלות הלומדים בכל אחד ממוסדות החינוך בישראל.

תלמידים עם מוגבלות הם תלמידים עם אחת המוגבלויות האלה לפחות: מוגבלות פיזית, חירשות או כבדות שמיעה, עיוורון או לקות ראייה, הפרעות נפשיות, מוגבלות שכלית התפתחותית, אוטיזם, תסמונות, מחלקות נדירות, לקויות למידה, עיכוב התפתחות ושפה, משכל גבולי, הפרעות התנהגות.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

האחריות לייזום ההתאמות וביצוען מוטלת על הצוות החינוכי, ובראשו מנהלי בית הספר. ההורים אמורים להיות משולבים בתהליך תכנון ההתאמות וביצוען.

מידע מפורט ומקיף ראו במסמך טיול מונגש של משרד החינוך: www.bit.ly/tiul_mungash

5.9. הסעות למוסדות החינוך

5.9.1. הסעות

נכון למועד כתיבת האוגדן יש טיוטת תקנות חדשות הצפויות לשנות סעיפים מסוימים בנוגע להסעות. התקנות ממתניות לחתימת השר.

מהי הזכות?

משרד החינוך משתתף בהוצאות הסעה של תלמידי החינוך המיוחד בני 3-21 לבתי ספר רשמיים, לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים ולגני ילדים, על פי החלטת ועדת השמה או ועדת ערר או ועדת הזכאות והאפיון וועדת שיבוץ ובכפוף לאישורי ועדת ההסעות המחוזית.

המשרד אינו משתתף בהוצאות ההסעה של תלמידים עם מוגבלות ותלמידי החינוך המיוחד לטיפולים רפואיים, פרא-רפואיים, שיקומיים וכיו"ב. כמו כן המשרד אינו משתתף בהוצאות הסעה המתחייבות משהיית תלמידי החינוך המיוחד במועדוניות, בצהרונים וכיוצא בזה ומהארכת מסגרת הלימודים שלהם, למעט מועדוניות של משרד הרווחה לתלמידי החינוך המיוחד הסובלים ממוגבלות שכלית התפתחותית בינונית או קשה.

הרשות המקומית שבתחום שיפוטה גר הילד עם המוגבלות אחראית להסעתו למוסד החינוך וממנו במהלך שנת הלימודים בהתאם לשעות הלימודים.

⚠ חשוב לדעת

ילדים עם מוגבלות פיזיות, אוטיזם, מוגבלות נפשית קשה או מוגבלות שכלית התפתחותית ותלמידים עם מוגבלות בשמיעה או בראייה זכאים להסעה ללא תלות במרחק בית הספר מהבית.

הזכאות ניתנת גם לילדים הלומדים בחינוך המיוחד וגם לילדים עם מוגבלות הלומדים בחינוך הרגיל.

ילדים עם מוגבלויות אחרות אשר קיבלו את זכאותם מוועדת זכאות ואפיון (לקויות למידה מורכבות ברמות התפקוד הנמוכות והפרעות התנהגותיות ורגשיות ברמות התפקוד הנמוכות) זכאים להסעה לפי קריטריון המרחק בין הבית לבית הספר:

- לתלמידים מגן חובה ועד כיתה ד' (ועד בכלל): מ-2 ק"מ.
- לתלמידים מכיתה ה' ומעלה: מ-3 ק"מ.

◀ הזכאות להסעה כוללת זכאויות אלו:

זכאות להסעה למסגרת חינוך באזור הרישום או הרובע שאליה שובצו התלמידים, ואם אין אזורי רישום או אם שובצו התלמידים למסגרת נפרדת של חינוך מיוחד, למסגרת החינוך המתאימה לצורכי התלמידים והקרובה ביותר למקום מגוריהם, וממנה הביתה.

א. זכאות להסעה למסגרת אחרת שהרשות שיבצה במענה על צורכי התלמידים.

ב. אם ילדים עם מוגבלות נזקקים לנסוע במהלך יום הלימודים למוסד חינוך שהוא חוזה חקלאית, מרכז ימי, מרכז טכנולוגי-מקצועי, מרכז מחוננים או למוסד חינוך כיוצא בזה, ולימודים אלו הם חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים במוסד החינוך שבו הם לומדים, זכותם להסעה כוללת גם הסעה למוסדות חינוך אלו, ומהם הביתה.

ג. זכאות להסעה אל מסגרת המשך או ממסגרת המשך הביתה. מסגרת המשך: התנסות במקומות עבודה, דירת אימון לכישורי חיים, מועדון לכישורי חיים, שירות לאומי המקביל ללימודים במסגרת חינוך מיוחד, מסגרת שבפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים המיועדת לילדים עם מוגבלות בגיל לימוד חובה עם מוגבלות שכלית התפתחותית או מסגרת אחרת שהכיר בה מנכ"ל משרד החינוך.

👉 מי זכאי?

1. ילדים עם מוגבלות בני 3-21 שבשל ליקוי בכושרם הגופני, השכלי, הנפשי או ההתנהגותי אינם מסוגלים לנסוע בכוחות עצמם ונזקקים להסעה.
2. פעוטות עם מוגבלות - החוק קובע כי **ילדים עם מוגבלות** זכאים להסעה ממקום מגוריהם או ממקום סמוך למקום מגוריהם אל מוסד חינוך וממנו, לפי צורכיהם ובהתחשבות בסוג

המגבלה שלהם. פעוטות עם מוגבלות זכאים להסעה ולליווי של אדם מבוגר, נוסף על הנהג, למעון יום שיקומי וממנו, לפי צורכיהם ובהתחשבות בסוג המגבלה שלהם. להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 5.1, "מעון יום שיקומי"**.

ערעור ◀

1. על החלטת ועדת זכאות אפשר להגיש ערעור לוועדת השגה (ועדת ערר) בתוך 21 יום מיום קבלת ההחלטה. הוועדה מחויבת אף היא להשיב בתוך 21 יום מיום שהוגש הערר אלא אם כן האריכה את המועד מטעמים מיוחדים, וטעמים אלו יירשמו.
2. על החלטה של מנהל אגף הסעות אפשר לערער לפני מנהל הפיתוח של משרד החינוך בטלפון 02-5603351 או בפקס 02-5603198.

5.9.2. ליווי

מי זכאי? 🖱️

ילדים אשר יכולים להיות זכאים לליווי בהסעה, אם זכאותם לחינוך מיוחד נקבעה בוועדת זכאות ואפיון ואלו מגבלותיהם:

1. מוגבלות נפשית (בשתי רמות התפקוד הנמוכות);
2. אוטיזם;
3. מוגבלות שכלית;
4. מוגבלות פיזית;
5. הפרעה התנהגותית רגשית (בשלוש רמות התפקוד הנמוכות).

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

האחריות לליווי ילדים עם מוגבלות הזכאים לקבלו מוטלת על הרשות המקומית.

חשוב לדעת !

אין אפשרות לקבל ליווי ללא הסעה.

אם אפשר, רשויות מקומיות יכולות להתקשר עם רשויות מקומיות סמוכות כדי שההסעה והליווי יהיו חסכוניים, ובלבד שהסעה כאמור לא תגרום להארכה בלתי סבירה של הנסיעה.

ילדים עם מוגבלות שלא קיבלו זכאות להסעה או לליווי יכולים לפנות למשרד החינוך באמצעות הרשות המקומית ולהגיש בקשה לוועדת חריגים.

◀ **תפקיד המלווה בהסעה**

1. המלווה יהיה נוכח בכל מהלך ההסעה.
2. המלווה יחזיק בידיו את רשימת התלמידים מהרשות המקומית המיועדים להיות מוסעים באותה הסעה. רשימה זו תכלול את שמות הילדים, את כתובותיהם, את מספרי הטלפון בבית ובמקום העבודה של ההורים, את שם המוסד החינוכי שהתלמידים לומדים בהם, את נקודות האיסוף ואת נקודות הפיזור.
3. המלווה יסייע לתלמידים לעלות לרכב ולרדת ממנו ויקפיד שיעשו זאת רק בנקודות שנקבעו מראש. אין להעלות תלמידים ולהורידם במקומות מזדמנים ולא מתוכננים.
4. על המלווה לשבת בעת הנסיעה עם התלמידים ליד פתח הרכב. למען הסר ספק, חל איסור מוחלט על המלווה לשבת במושב שליד הנהג, ועליו לשבת רק מאחור, ליד התלמידים; לפיכך חל איסור מוחלט על נהג הרכב לשמש מלווה באותה עת.
5. המלווה יקפיד שהתלמידים ייכנסו לרכב בצורה מסודרת ויוודא שכל התלמידים הממתנים להסעה יעלו על הרכב.
6. במהלך הנסיעה יקפיד המלווה כי התלמידים ישבו במקומותיהם חגורים בחגורות הבטיחות ולא יוציאו מהחלונות את הראש ואת הידיים.
7. המלווה יקפיד שהתלמידים ירדו מהרכב בפתח הגן או בית הספר או בנקודת ההורדה שסוכמה מראש. בשום מקרה אין להוריד תלמידים במקום שהם צריכים לחצות כביש כדי להגיע ליעדם.
8. בסיום ההסעה יבדוק המלווה אם לא נשאר תלמיד בתוך הרכב. כמו כן יש לוודא שלא נשאר תלמיד במוסד החינוכי לפני סגירתו.
9. המלווה ידווח לרשות המקומית על אירועים חריגים המתרחשים במהלך הנסיעה.

◀ **הכישורים הנדרשים למלווה בהסעה:**

1. על המלווה לדעת את השפה העברית, ובכלל זה קריאה וכתביה, ובהסעות של תלמידים דוברי ערבית – את השפה הערבית.
2. עליו להיות ללא עבר פלילי, ובכלל זה היעדר הרשעה בעבירת מין (בהתאם להוראות החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסד המכוון למתן שירות לקטינים, התשס"א–2001, ועל פי התקנות מהתשס"ג–2003).
3. עליו להיות בן 81 ומעלה.

4. עליו להפגין יחס חם כלפי הילדים ולהיות בעל יכולת ליצור קשר איתם. הרשויות המקומיות והבעלויות מתבקשות לפעול על פי החוק ובהתאם להנחיות המשرد.

5.10. מועדוניות שיקומיות

★ מהי הזכות?

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים – השירות לילדים ולמתבגרים – בשיתוף עם מפעילים חיצוניים מפעיל בשעות אחר הצהריים מועדוניות (צהרון) המשלבת מאפיינים טיפוליים עם פעילויות פנאי וחברה.

המסגרות פרוסות ברחבי הארץ ומספקות תמיכה והעשרה בשעות אחר הצהריים. המענה הניתן במסגרת זו אוניברסלי ומותאם לכלל המגזרים ולכל סוגי המוגבלות על מאפייניהם הייחודיים בחלוקה לקבוצות גיל.

👉 מי זכאי?

ילדים עם מוגבלויות בני 3-21 הלומדים בחינוך המיוחד.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכת הרווחה ברשות המקומית.

! חשוב לדעת

איל"ן מפעילה מועדוניות שיקומיות. להרחבה בעניין זה ראו פרק 16, "השירותים הניתנים באיל"ן".

מידע נוסף ראו באתר משרד העבודה, רווחה והשירותים החברתיים, **השירות לילדים ולמתבגרים**: www.bit.ly/molasa2

5.11. התאמות בבגרויות

★ מהי הזכות?

כדי לאפשר לתלמידים עם צרכים מיוחדים הזדמנות שווה לממש את יכולותיהם האישיות ניתנות להם התאמות בבחינות הבגרות.

ההתאמות אינן חלות באופן גורף על כלל המקצועות שבהם נבחנים בבחינות בגרות. המנהלים של תחומי הדעת במשרד החינוך קובעים את ההתאמות הרלוונטיות בהתאם למהות הנבדקת בבחינת הבגרות בכל מקצוע.

להלן ההתאמות האפשריות בבחינות בגרות לכלל התלמידים עם צרכים מיוחדים הזכאים לשירותי החינוך המיוחד:

- הארכת זמן ואפשרות הרחבת תוספת זמן ל-50%;
- התעלמות משגיאות כתיב;
- שעתוק;
- הגדלת שאלון הבחינה;
- דף נוסחאות מורחב במתמטיקה;
- הכתבה לבוחן ניטרלי;
- הקראה;
- מבחן מותאם או מבחן בעל פה – יוחלט בהתייעצות של הצוות הרב-מקצועי בבית הספר בשיתוף מומחה לתחום המוגבלות במת"א.

◀ התאמות ייחודיות למוגבלות מסוג שיתוק מוחין או נכות פיזית-מוטורית קשה:

- ◀ יש לאפשר בחדר הבחינה נוכחות של איש צוות המוכר לתלמיד שאינו מלמד את מקצוע הבחינה אך מכיר את דרכי התקשורת החלופית והתומכת שהותאמו לתלמיד עם המוגבלות הנבחן.
- ◀ מתמטיקה – בכל שאלה שמצורף אליה שרטוט אפשר לצלם את השרטוט בכמה עותקים, ובעת הצורך בהגדלה.
- ◀ אם התלמיד מתקשה לכתוב באמצעים קובננציונליים (בעט ונייר) ומתקשה בדיבור, ניתן לאפשר שימוש במקלדת וירטואלית או במקלדת שלחצניה מותאמים או באמצעי הנגשה טכנולוגי אחר שהתאים הצוות הטכני במיוחד לתלמיד.
- ◀ הארכת זמן מעבר לתוספת הזמן הכללית תינתן לתלמיד הזקוק להאכלה או למתן תרופות על פי לוח זמנים או ליציאה לשירותים הדורשת התערבות מסייעת וטיפול.
- ◀ אנגלית – אם יש צורך, למרכיב הבחינה בעל פה המבוסס על שטף מילולי יכולה להיות חלופה: הערכה באמצעות עבודה בכתב, בהתאם לעקרונות הנגשת הכתיבה הייחודיים הנדרשים לתלמיד.

מי זכאי?

1. תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד במסגרת החינוך הרגיל ותלמידים הלומדים בבית ספר לחינוך מיוחד מתוקף החלטת ועדת הזכאות והאפיון, בכל רצף המוגבלויות.
2. תלמידים עם צרכים מיוחדים ומוגבלות ששכיחותה באוכלוסייה נמוכה הלומדים בכיתות רגילות בחטיבות העליונות וועדת הזכאות והאפיון מצאה אותם זכאים להיכלל בתוכנית השילוב. בקטגוריה זו נכללים תלמידים עם המוגבלויות האלה: שיתוק מוחין ונכויות פיזיות קשות, אוטיזם, מוגבלות שכלית התפתחותית (פיגור בינוני), הפרעות נפשיות, תסמונות או

מחלות נדירות, לקות שמיעה וחירשות, לקות ראייה ועיוורון.

3. תלמידים הלומדים במסגרת חינוכית בבית חולים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הצוות הרב-מקצועי בבית הספר קובע את ההתאמות הנדרשות לתלמידים בהתחשבו בצורכיהם וברמת תפקודם על סמך המסמכים האלה:

1. מסמכים קבילים שעמדו לרשות ועדת הזכאות והאפיון בעת מתן הזכאות, לרבות תוכנית חינוכית יחידנית (תח"י) מפורטת או תוכנית לימודים אישית (תל"א);

2. דוח המתאר את תפקודי הלמידה במקצועות שבהם ניגש התלמיד למבחני הבגרות באותה שנה. בדוח יוצגו המלצות על ההתאמות בדרכי היבחנות הנוצרות לתלמיד והסבר באשר להשפעתן על הישגי התלמיד.

5.12. התאמות במוסדות להשכלה גבוהה

5.12.1. התאמות אישיות פרטניות

התאמות במוסד האקדמי

★ מהי הזכות?

קבלת התאמת נגישות אישית בלימודים ובבחינות, לרבות הנגשת חומר אקדמי, בכפוף לאמור בתקנות ובנהלי המוסד.

כמו כן הסטודנטים זכאים להשמיע את טענתם לפני קבלת ההחלטה וכן להופיע עם מומחה מטעמם.

👉 מי זכאי?

תלמידים ומועמדים ללימודים במוסד על-תיכוני אשר הגורם המוסמך באותו מוסד קבע בעניינם, בהתאם ללקות המאובחנת, כי הם זכאים להתאמות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש ליידע את מרכז התמיכה במוסד האקדמי על הצורך בהתאמות נגישות אישיות, להגיש טופס בקשת התאמות בהתאם לנהלי המוסד (אפשר לקבל סיוע גם במילוי הטופס) ולצרף אליו את המסמכים המעידים על המוגבלות. אפשר לצרף גם את רשימת ההתאמות הדרושות, בהתאם לנהלי המוסד.

על המוסד האקדמי לספק את ההתאמה, אם הוחלט לספקה, סמוך ככל האפשר למועד ההחלטה ולא יאוחר מ-45 ימים מיום קבלת ההחלטה.

◀ אם נדחתה בקשת הסטודנטים, יש להם זכות ערעור.

- א. על הסטודנטים להגיש את הערעור לוועדת הערר בתוך 15 ימים מיום שנודע להם על ההחלטה.
- ב. הסטודנטים זכאים שוועדת הערר תכלול את נציגי החוג הנוגע בדבר או נציגים אחרים של המוסד, נציגי דקנט הסטודנטים או בעלי תפקיד דומה במוסד ונציגי מרכז התמיכה. רצוי שאחד מחברי ועדת הערר יהיה אדם עם מוגבלות.
- ג. הסטודנטים זכאים לבקש בכתב מהוועדה להופיע לפנייה.
- ד. הסטודנטים זכאים לבוא עם אדם מטעמם.
- ה. על החלטת ועדת הערר להיות מנומקת ובכתב, והיא תינתן לסטודנטים לא יאוחר מ-30 ימים מיום הגשת הערר.

5.12.2. התאמות מחוץ למוסד האקדמי

★ מהי הזכות?

אם הסטודנטים זכאים להתאמות נגישות, ונקבע בתוכנית הלימודית שהסטודנטים משתתפים בה שלימודים יתקיימו גם מחוץ לשטח המוסד, על המוסד להבטיח ככל האפשר שהלימודים יהיו מותאמים ויתקיימו במקום שבוצעו בו ההתאמות הדרושות.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אם הסטודנטים נמצאו זכאים להתאמות בלימודים, הם זכאים אוטומטית להתאמות גם בלימודים מחוץ למוסד, אך יש מקום ליידע את מרכז התמיכה כדי לוודא את קבלת ההתאמות.

* המועד שבו על המוסדות האקדמיים לעמוד בחובת הנגישות הפיזית שלהלן במלואה נדחה לכמה מועדים עד נובמבר 2021. עד אז ההחלה הדרגתית, ועל המוסדות החובה להיות נגישים באופן סביר. אם מוסד אקדמי אינו עומד בחובות המפורטות להלן, מומלץ לפנות למוסד האקדמי בכתב. אם תשובתו אינה מניחה את הדעת, אפשר לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי אחר (לרבות הקליניקה לזכויות לאנשים עם מוגבלות באוניברסיטה העברית) לקבלת סיוע.

5.12.3. נגישות לכיתות

א. התאמת שמע

על המוסד להתקין מערכת עזר לשמיעה ולספק מקלטי אוזניות לפי הצורך ולפי בקשת הסטודנטים בחדרי לימוד, במעבדות, בחדרי תרגול ובאולמות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

על הסטודנטים לבקש את ההתאמות מראש כדי לקבלן. הזכות תינתן רק במקומות שבהם יותר מ-100 מקומות ישיבה ונעשה בהם שימוש באמצעי הגברת קול דרך קבע. אם לא נעשה שימוש באמצעי הגברת קול דרך קבע בחדרים אלו, יספק המוסד לבקשת הסטודנטים מערכת להגברת שמע אישית אלחוטית.

ב. התאמה אקוסטית

★ מהי הזכות?

גדלים מסוימים של אולמות מחויבים לעמוד בתקן זה: ת"י 2004 חלק 1 – אקוסטיקה במבנים שאינם למגורים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הזכות אוטומטית ואין צורך לבקשה. המוסד נדרש לקבוע באופן אחיד את פיזור הכיתות שבהן התאמות הנגישות בפקולטות, בהתחשבו בפיזור המבנים ובגודל הכיתות.

עמידה בתקן תהיה בחדרי לימוד ואולמות חדשים וכן באולמות שבהם 150 מקומות לפחות או שמותקנת בהם מערכת הגברה סביבתית קבועה. נוסף על כך 10% מהכיתות וממרחבי הלימוד הקיימים במוסד חייבים לעמוד בתקן זה.

5.12.4. התאמת מקומות ישיבה

★ מהי הזכות?

בחדר לימוד יוקצו שני מקומות ישיבה מיוחדים לפחות, לפי תקן ישראלי (ת"י) 1918, חלק 3.2 – נגישות הסביבה הבנויה: פנים הבניין – דרישות משלימות לשימושים ספציפיים. במקום ישיבה מיוחד יש לאפשר שימוש במשטח אופקי לכתובה לאדם עם מוגבלות בניידות. כמו כן ליד סטודנט עם מוגבלות המלווה באדם אחר יובטח מקום ישיבה נוסף למלווה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הזכות אוטומטית ואין צורך לבקשה. נוסף על כך, בהתאם לצורך ואם הסטודנט יבקש זאת, יובטח לאדם עם מוגבלות מקום בקדמת כיתת הלימוד וכן יוצב שלט בחדרי הלימוד המורה על כך.

5.12.5. נגישות לאירועים

★ מהי הזכות?

בעלי מקום שמופק בו אירוע ומפיקי האירוע אחראים במשותף להנגשתו ולהנגשת הפרסום עליו.

סייגים ופירוט:

הרצאות, כינוסים, עצרות, טקסים ועוד נחשבים כולם "אירועים" אם הם מיועדים ליותר מ-150 איש ואינם הקרנת סרט או אירועים שהם בעיקרם הופעה מוזיקלית. חובת ההנגשה כוללת בין השאר מערכת עזר שמע, תמלול, מושבים מותאמים, דרך נגישה, חניית נכים, שירותי נכים ושילוט נגיש בכפוף לסוג האירוע ולהיקפו.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

החובה לספק את התאמות הנגישות הנ"ל והשילוט הנגיש חלה על בעלי המקום ועל מפיקי האירוע. אם מדובר בהתאמת נגישות שאינה קבועה או מסודרת מראש, יש לפנות לעמדת מודיעין. במקרים מסוימים, כגון בבקשה לתרגום לשפת סימנים, יש צורך לבקש זמן סביר מראש.

להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 9.4**, "נגישות באירועים ובפעילויות תרבות".

5.12.6. נגישות כללית לבניין

★ מהי הזכות?

הסטודנטים זכאים לדרכים נגישות ורציפות בתחומי המוסד האקדמי. הזכות כוללת נגישות לחנייה ולתחנת הסעה, שביל ציבורי נגיש המוביל למוסד, כניסה נגישה למוסד, שביל ציבורי נגיש בשטח המוסד, שירותים ציבוריים נגישים בשטח המוסד וכן נגישות תאורה, דלתות, מעליות והכוונה כללית.

א. נגישות הבניין

★ מהי הזכות?

הזכות להנגשות ייחודיות: נגישות במעברים, התאמות בשלטים, מקומות המתנה ומושבים לאנשים עם מוגבלות במקומות המיועדים להמתנה לקבלת שירות, הנגשת מכונות למתן שירות אוטומטי, הנגשת הספרייה באמצעות הדרכה בשימוש באמצעי עזר, סיוע במציאה ובנשיאת ספרים ומתן שירות המותאם למוגבלות האדם.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבל תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או ליעוץ משפטי.

ב. נגישות למקום שאינו בניין במוסד

★ מהי הזכות?

הזכות להנגשות חלה גם על מקומות שאינם בניין במוסד הלימודים: כניסה רציפה אחת לפחות למרכז העניין בגן ציבורי, נגישות רצופה לגן אירועים ולמגרש ספורט, נגישות

רהיטים ומתקנים לאורך דרך חיצונית, נגישות למדשאות ולפינות ישיבה במוסד המלמד יותר מ-150 סטודנטים ונגישות של מקום תצוגה שתאפשר צפייה בהתרחשויות במקום.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבל תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) הגדרת "מקום תצוגה" היא "מקום שאינו בניין, שמציגים בו תחת כיפת השמיים אובייקטים או התרחשויות מתחום האמנויות".
- 2) הנגשת מדשאות: הפרש הגובה בין דרך הגישה הנגישה למשטח הדשא לא יעלה על 2 ס"מ.

5.12.7. נגישות לשירותי אינטרנט וליישומים (אפליקציות)

★ מהי הזכות?

על שירותי האינטרנט של המוסד האקדמי ותשתיותיהם להיות נגישים. על המוסד להנגיש את אתרו בהתאם לתקן נגישות תכנים באינטרנט. מסמכים שהועלו לאתר או ליישומון של המוסד חייבים להיות נגישים לפי הוראות תקן נגישות אינטרנט, ויישומים שהמוסד מספק חייבים להיות נגישים לפי התקן הרלוונטי של רשות התקנים. גם אם יצר את התכנים צד שלישי ללא עריכת המוסד, לסטודנטים זכות כי המוסד יעמיד בהם תשתית נגישה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבלים תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי.

ⓘ חשוב לדעת

התשתית הנגישה כוללת יצירת שדות למילוי מידע באופן נגיש, כמו שדה תיאור תמונות.

5.12.8. שונות

★ מהן הזכויות?

יש הנגשות פרטניות שנועדו להקל על הסטודנטים במוסד לימודים:

- א. **התאמות נגישות למידע** - מידע הנמסר לכלל הסטודנטים ומידע הנמסר באופן פרטני יימסר, לפי בקשה מראש, באופן שיבטיח נגישות למידע ולקבלת השירות.
- ב. **עמדת מודיעין נגישה** - כולל הדרך לעמדה והמידע הנמסר בה. בעמדה צריכה להיות מותקנת מערכת עזר לשמע.
- ג. **סיוע במילוי טפסים** - אם קבלת שירות מותנית במילוי טפסים בכתב יד, לסטודנטים זכות לקבל סיוע לפי העניין ולבקשתם.
- ד. **נגישות סוירים** - כדי שהסויר יהיה מותאם יש לסטודנטים זכות לבקש מראש את ההתאמות האלה: מערכת עזר לשמיעה, תיאור קולי, הסעה מותאמת, שימוש בלשון ובאופן המותאמים למוגבלות ומתן הסבר מראש על הצפוי בסויר. כמו כן אם יש לסטודנטים מלווים, על המוסד לאפשר להם להשתתף בסויר.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לפקידים הרלוונטיים, ואם יש צורך, למרכז התמיכה במוסד.

5.12.9. סיוע כלכלי מהמוסד לביטוח לאומי במהלך הלימודים

★ מהי הזכות?

סיוע כלכלי מהביטוח הלאומי במהלך הלימודים במגוון תחומים, ובהם תחומים אלו (בכפוף להגשת בקשה ולהחלטת פקידי שיקום):

- שכר לימוד מלא או חלקי;
- מימון שיעורי עזר להשלמת פערים בלימודים;
- מימון מכשירי לימוד;
- חונכות לסטודנטים שנקבעו להם 65% נכות ומעלה, סטודנטים עיוורים, נפגעי נפש ולקויי למידה;
- הקראות ותמלול או שקלוט לסטודנטים שנקבעו להם 65% נכות ומעלה ולסטודנטים עיוורים;
- תרגום לשפת סימנים ותמלול לסטודנטים חירשים או כבדי שמיעה;
- החזרי נסיעות;
- סיוע בשכר דירה לסטודנטים הלומדים שלושה ימים בשבוע לפחות במוסד לימודים המרוחק יותר מ-40 ק"מ ממקום מגוריהם.

👉 מי זכאי?

סטודנטים הזכאים לשיקום מקצועי בהתאם לסעיף 203 לחוק הביטוח הלאומי.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש להגיש בקשה למוסד לביטוח לאומי. אם מדובר בשיעורי עזר, יש לפנות למרכז התמיכה כדי לקבל הערכת צרכים, ולצרפה לבקשה.

להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 2.6, "שיקום מקצועי"**, וכן **סעיף 6.7, "שירותי שיקום מקצועי וסיוע בהשמה באגף השיקום במוסד לביטוח לאומי"**.

⚠ חשוב לדעת

בכל שנה איל"ן מעניקה מלגות לסטודנטים עם מוגבלות בהתאם לתנאי קרן המלגות. להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 16.7, "מלגות סיוע ללימודים למוסדות להשכלה גבוהה"**.

5.13. תוכניות פנאי בקהילה באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

5.13.1. נופשוני סיוע למשפחה ונופשוני קיץ

★ מהי הזכות?

יציאה לנופשונים, בעיקר בסופי שבוע ובחופשות. שירות זה בעיקרו הוא שירות פנאי הכולל לינה. הנופש הוא במתכונת פנימייה ונערכות בו פעילויות חינוכיות ופעילויות בילוי ונופש.

👉 מי זכאי?

אנשים עם מוגבלויות המתגוררים בביתם, בני כל הגילים, אך בעיקר בני נוער וצעירים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

⚠ חשוב לדעת

איל"ן מפעילה קייטנות, מחנות קיץ ונופשונים; להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 16.4, "מחנות קיץ ונופשונים"**.

מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: www.bit.ly/molasa_2 🔍

5.13.2. קייטנות יומיות

★ מהי הזכות?

הפעלת קייטנות בחופשות. שירות פנאי מרוכז בעיקר בחופשת הקיץ ללא לינה. קייטנות "הקלה", כהגדרתן במשרד הרווחה, העבודה והשירותים החברתיים, שבהן משפחות ברחבי הארץ מארחות ילדים ובני נוער עם מוגבלות. המשפחות מספקות את צורכיהם ומשלבות אותם במשפחתם לצורך חופשה והפגנה של ההורים או למתן מענה במצבי משבר משפחתיים ואישיים.

👉 מי זכאי?

אנשים עם מוגבלויות בני 21 ומטה המתגוררים בביתם.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: www.bit.ly/molasa_2

5.13.3. תוכניות נוספות

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תוכניות נוספות כגון אלו:

1. תוכניות אחר צהריים לילדים עם מוגבלות המשולבים בבתי ספר רגילים במפגש טיפולי בקבוצת השווים להם;
2. שילוב **בתנועות נוער** המשלבות ילדים עם מוגבלות ברשת תנועות הנוער הפועלות בארץ;
3. **מועדונים חברתיים לצעירים - תוכנית "רעים"** - פעילות חברתית משלבת לבני נוער במועדונים קהילתיים ובמתנ"סים;
4. **מטפחים, חונכים ומטפלים אישיים** - קידום בתחומי חיים אישיים כגון מתן כלים להתפתחות עצמאות תפקודית וחברתית, פיתוח ביטחון עצמי ופיתוח מיומנויות חברתיות ואישיות באמצעות קשר בין-אישי עם מטפחים הפועלים בהנחיית עובד סוציאלי.
5. **שירותים תומכים למשפחות:**
  - א. פיתוח שירותים תומכים למשפחות, לילדים ולאנשים עם מוגבלות ולהורים עם מוגבלות;
  - ב. הפעלת שירות משלים למשפחה, כולל תוכנית ניסיונית (פיילוט) "שירות משלים למשפחה אזורי" בשישה מרחבים גאוגרפיים;

- ג. פיתוח תוכניות מעטפת למשפחות לילדים בסיכון;
- ד. הפעלת תוכניות להדרכת הורים עם מוגבלות והורים לילדים עם מוגבלות;
- ה. הפעלת תוכניות מחוזיות של "צעדים ראשונים" – התערבות מוקדמת.

6. מרכזי נוער

- א. אוכלוסיית היעד: מתבגרים עם מוגבלות בני 15–21.
- ב. מהות השירות: השירות נועד להקנות כישורי חיים, להוביל לעצמאות תפקודית, לשפר כישורי תקשורת ולאפשר התנסות תעסוקתית. המרכזים מופעלים בשעות אחר הצהריים. חלקם משלבים את בני הנוער עם קבוצות נוער אחרות בקהילה ומשמשים חלק ממערך תוכניות המעבר בקהילה. המרכזים פרוסים ברחבי הארץ.
- 7. "קהילה נגישה": תוכנית מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים "קהילה נגישה" היא תוכנית של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים הפועלת ב-30 רשויות מקומיות לערך. התוכנית מבוססת על התארגנות מקומית של אנשים עם מוגבלות הפועלים בליווי אנשי מקצוע בקהילה כדי להגביר נגישות (פיזית, חברתית, שירותית) וכדי לקדם השתלבות מלאה של אנשים עם מוגבלות בקהילה באמצעות מיקוד בארבעה תחומי עשייה:
  - א. הסברה והעלאת ערנות;
  - ב. הגברת הנגישות;
  - ג. היערכות לחירום;
  - ד. השתלבות בפנאי.לקבלת מידע נוסף על התוכנית "קהילה נגישה" יש לפנות לרשות המקומית.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

🔍 מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים

החברתיים: www.bit.ly/molasa_2.